

АШЫҚ ТӘРБИЕ САҒАТЫНЫҢ ТАҚЫРЫБЫ:

«Қыран – қазақ»

Сабақтың эпиграфы:

Туған жерді сүю – парыз,

Сүю үшін білу – парыз.

Қасиетін ұғу – парыз,

Күзетінде тұру – парыз.

12 сәуір - Ғарышкерлер күні

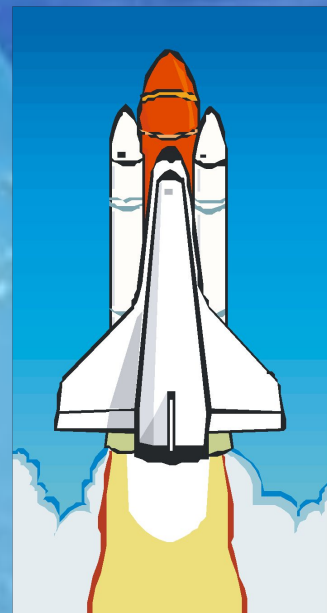

**Юрий Гагарин
адамзат
баласындағы
тұңғыш
ғарышкер**

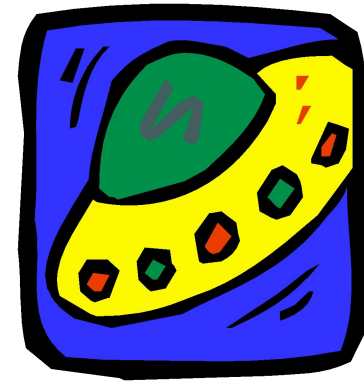
**1961 жылы 12-сәуірде
Юрий Гагарин «Восток»
кемесімен ғарышқа ұшты**

Ғарышқа 55 жыл

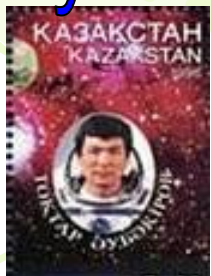
Ғарышкер ит - ЛАЙКА

- Лайка — ғарышқа сапар шеккен әлемдегі тұңғыш тіршілік иесі.
- 1957 жылдың 3-қарашасында ғарышқа салмағы алты келі, жасы екі жастан асқан Лайканы «Спутник-2» ғарыш кемесімен ғарышқа аттандырып жіберді. Ғарыш кемесі ұшырылғаннан кейін, шамамен, 5-7 сағаттан соң Лайка ғарыштағы температураның күрт артуы мен стресстің салдарынан өледі. Сынақты ұйымдастырушылар о бастан-ақ Лайканың жерге қайтуын күткен жоқ. Олардың жоспарлауынша Лайка ғарышта бір аптаға жуық уақыт өмір сүруі керек болатын.
- Кеңес Одағының ғалымдары Лайкамен берге тағы екі итті жаттықтырған болатын. Олар: Белка мен Стрелка. Осынау үлкен сынақты іске асыру үшін Лайканың ұшырылуынан біраз жылдар алдын арнайы комиссия құрылып нақты шараларды анықтап отырды.
- Кеңестік ғалымдар ғарышқа иттерді жіберген болсағ, өз кезегінде, АҚШ ғалымдары сынақ жасау үшін шимпанзелерді пайдаланды.
- Аты әлемге тарап, атаққа кенелген Лайканың құрметіне әндер жазылап, сигарет шығарылды. Тіпті, топтарының атын өзгерткен әншілер де болды. Ғарыш күніне орайластырылып әр түрлі ашықхаттар әзірленді.

Әубәкіров, Тоқтар Оңғарбайұлы — Қазақстанның тұңғыш ғарышкер ұшқышы

1946 ж маусымның 27-інде Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданы, «1-інші май» ұжымшарында дүниеге келген, қазақ. Жоғары білімді. Техника ғылымдарының докторы, профессор, академик, авиация генерал-майоры.

1991ж 2 қазанда Байқоңыр ғарыш алаңынан “Союз ТМ - 12” ғарыш кемесімен ұшып, “Мир” орбиталдық комплексінде өзге ғарышкерлермен бірге сегіз тәулік бойы ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізді.

Тоқтар Әубәкіров зерттеуші ғарышкер есебінде, Александр Волков және аустрия ғарышкері Франц Фибек, «Союз ТМ-13» ғарыш кемесімен ғарышқа ұшуға кірісті. Апта бойы «Мир» орбиталды кешенінде жұмыс істеді. 1991ж ж. қазанның 10-ында ғарыш кемесімен Жерге қайтып қонды. Ғарышта өтеген мерзімі — 7 күн 22 сағат 13 минөт.

Тоқтар Әубәкіров — мәжілісмен

- Қазақстанның: «Халық Қаһарманы» атағы
- «Қазақстанның ғарышкер-ұшқышы» атағы
- «Отан» ордені (1995)
- Кеңес Одағының:
- «Знак Почета» (Құрмет Белгісі) ордені (1987)
- «Герой Советского Союза» (Кеңес Одағының Ері) атағы (1988),
- «Золотая Звезда» (Алтын Жұлдыз) медалі (1988)
- «Ленин» ордені (1988),
- «Заслуженный Летчик-испытатель СССР» (КСРО еңбегі сіңірген сынаушы ұшқыш) (1990)
- «Летчик-космонавт СССР» (КСРО ғарышкер-ұшқышы) (1991)
- «Октябрьская революция» (Қазан революциясы) ордені (1991)
- Ресейдің:
- «Золотая Звезда» (Алтын Жұлдыз) медалі (1995)
- Аустрия Республикасының:
- «Алтын Крест» ордені 1988)
- «Алтын Крест» ордені (1993)

- Қазақтың қара баласы Талғат Мұсабаев ғарышқа қасиетті Құран кітапты, туған жердің бір уыс топырағын, көк байрақты ала ұшқан.
- 1994 ж. ғарышқа 1-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-19) 126 күн ғарышта өткізген.
- 1998 ж. ғарышқа 2-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-27) 208 күн ғарышта өткізген. Гиннестің үздік табыстар кітөбінде бір айдың ішінде 5 рет не бары 30 сағат 8 минөт ұзақтығымен ашық ғарышқа шыққанны жазылып алынған.
- Ұшқанда американ ғарышкері Л. Эйартс пен ресей ғарышкері (шуваш ұлтынының өкілі) Николай Бударинмен бірге.
- Қонғанда ресей ғарышкерлері Николай Бадурин мен Юрий Батуринмен бірге.
- 2001 ж. ғарышқа 3-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-32) 8 күн ғарышта өткізген.

Ғарышкер -
Талғат Мұсабаев Амангелдіұлы

Союз ТМ-32 экипажи –
Деннис Тито (Dennis Tito),
Талғат Мұсабаев, Юрий Батурин

Марапаттары:

- Қазақстан Республикасы
- «Халық Қаһарманы» атағы (1995)
- «Қазақстанның ғарышкер ұшқышы» атағы (1995)
- «Отан» ордені (1998)
- «Барыс» 1-ші дәрежелі ордені
- «Астана» медалі (1999)
- Ресей Федерациясы:
- «Дружба народов» ордені (1991)
- «Герой Российской Федерации» атағы (1994)
- «Лётчик-Космонавт РФ» (1994)
- «За заслуги перед Отечеством» 3-ші дәрежелі ордені (1998)
- «За заслуги перед Отечеством» 2-ші дәрежелі ордені
- Аустрия Республикасы:
- Аустрия Республикасының ордені
- Америка Құрама Штаттары:
- «Ғарышқа ұшқан үшін» NASA медалі (1998)

**Елбасы
Н.Назарбаевпен
бірге**

Айдын Ақанұлы Айымбетов (27.07.1972, Алматы облысы, Талдықорған қаласы, Өтенай ауылы) - Қазақстан ғарышкері, Халық қаһарманы.

Қазақстан Республикасы Әскери-әуе қызметінің полковнигі (2014 жылдан).

В.И. Пацаев

В.А. Шаталов

В. Жәнібеков

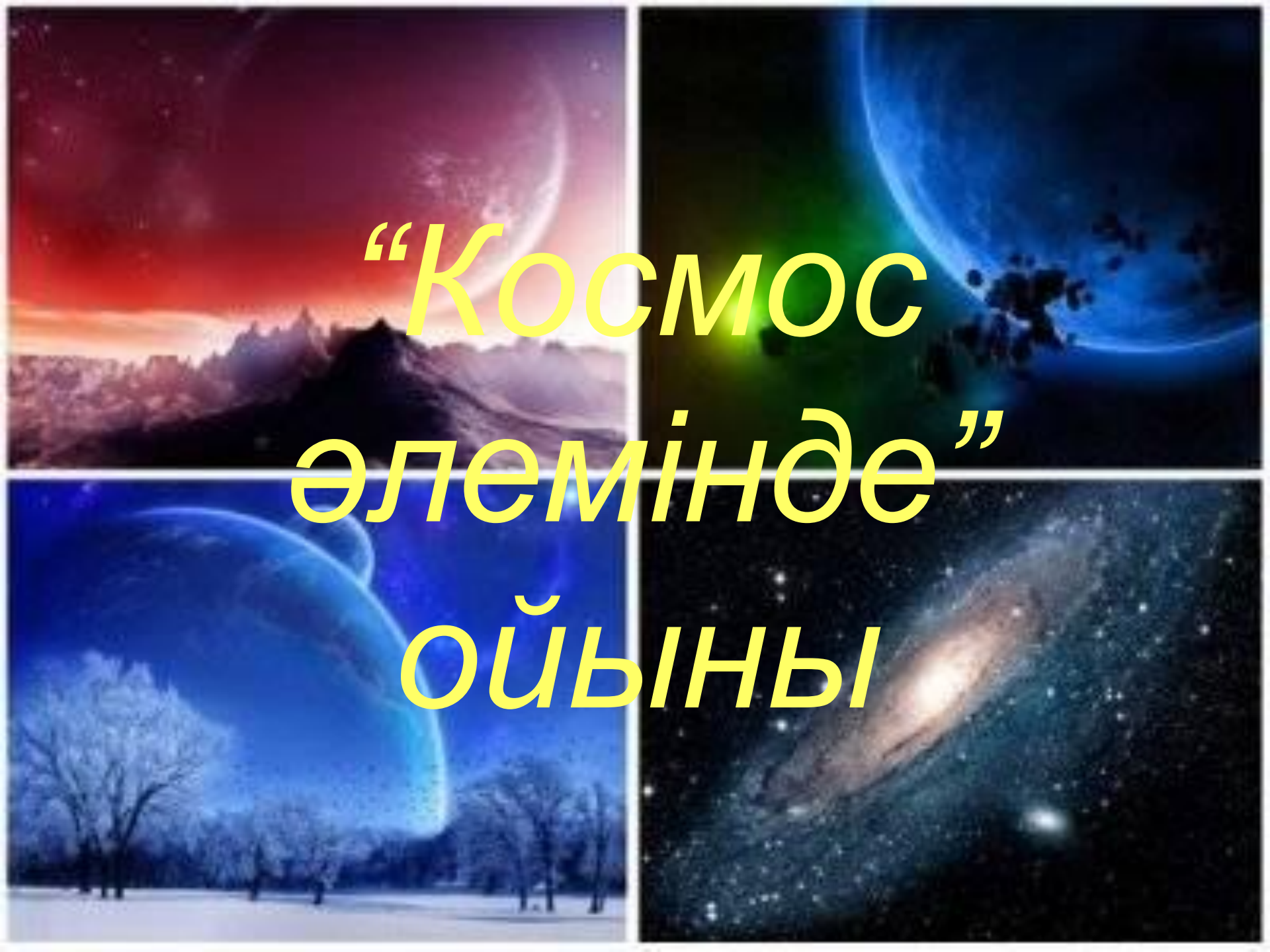

В.А. Степанович

Ю.В. Израилов

*“Космос
әлемінде”
ойыны*

A satellite is shown in orbit above Earth. The satellite has a white body with a circular lens, a long red antenna, and two large solar panels. The Earth's blue and white clouds are visible in the background, and the Moon is seen in the upper left corner of the frame.

**Алғашқы ғарышқа ұшу ұзақтығы
қанша уақытқа созылды?**

108 минут

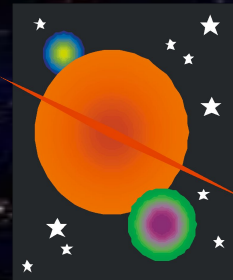
Таңғы немесе кешкі
жарық жұлдыз
қандай планетаның
аты?

Шолпан - Венера

**Музыкалы сұрақ:
«Жұлдыз» деген сөзі бар қандай
өлең жолын білесіз?**

**Екі жұлдыз, екі жарық көктегі,
Төбемізден тұрып алды кетпеді.**

A photograph of an astronaut in a red spacesuit floating in space. The Earth's blue and white clouds are visible in the background. A large satellite or space station component is partially visible on the right side of the frame.

**Ғарышқа адамзат
ұшқанға
дейін не жіберді,
аттарын
білесіңдер ме?**

**Иттер: Лайка, Белка, Стрелка, Пчелка,
Мушка, Звездочка, Чернушка,
Уголек, Ветерок - 9**

Ғарышқа ұшатын ракеталар
қай ғарыш айлағынан ұшырылады?

Байқоңыр

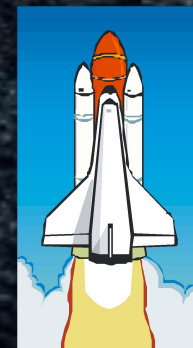
**Әйелдер арасынан 1963
жылы алғашқы рет
ғарышқа кім ұшты?**

Валентина Терешкова

A photograph of an astronaut in a white spacesuit sitting on a lunar rover on the moon's surface. The rover has large, treaded wheels and is parked on the dark, cratered ground. In the background, the dark, curved horizon of the moon is visible against the blackness of space.

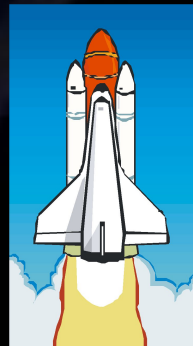
*Космос корабльдерінде
тамақтар қайда
сақталады?*

Тюбиктерде

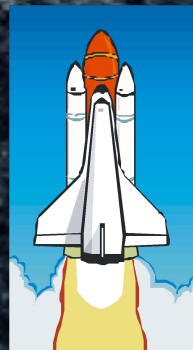
*Ғарышкерге
дене жаттығулары үшін
гантельдер керек пе?*

Жоқ, өйткені космоста олар өз салмақтарын жоғалтады

*Ғарышка ұшу
кезінде
космонавт
киетін киім
қалай аталады*

Скафандр

**Ғарышкер болғысы
келетіндерге!**

**Барлығы да армандаудан
басталатыныын
ұмытпаңдар.**

**Армандаудан
қорықпаңдар!**

**Жалқаулыққа
салынбаңдар!**